

Označavanje (obilježavanje) životinja

1

- osnovni zootehnički postupak o kojem ovisi uspjeh svih ostalih
- provodi se u cilju:
  - prepoznavanja životinje
  - kontrole rasta i razvoja, plodnosti i proizvodnosti
  - provedbe selekcijskih postupaka

Označavanje (obilježavanje) životinja

2

- ispravan postupak označavanja zahtijeva slijedeće:

- točno i brzo identificiranje životinje
- da ne kvari izgled životinje te ne šteti koži ili vuni
- mogućnost lake izvedbe i obavljanja već pri prvim danima po rođenju
- trajnost
- ekonomičnost

- vrste metoda označavanja
s obzirom na trajnost biljega:

1. privremene metode označavanja
(nekoliko dana do nekoliko tjedana)
2. trajne metode označavanja
(nekoliko godina ili doživotno)

PRIVREMENE METODE OZNAČAVANJA

4

- stočna kreda (spray)
  - masna ili suha stočna kreda
  - traje nekoliko sati do nekoliko dana
  - pri sortiranju, vaganju, otpremanju na klanje, označavanje bolesnih, živ. u estrusu...
- dlakorez
  - šišanje dlake škarama na vratu, plećki, butu velikih životinja u obliku rimskih brojeva
  - traje oko 2 tjedna
- lančić s markicom
  - kod grupiranja životinja unutar stada (prema mliječnosti, proizvodnji..)

TRAJNE (STALNE) METODE OZNAČAVANJA

5

- žig ili pečat (žigosanje, pečačenje)
- rovaš (rovašenje)
- markica (markiranje)
- tetovir (tetoviranje)
- označavanje tekućim dušikom
- elektroničko označavanje
- genetička identifikacija

Označavanje (obilježavanje) životinja

6

- rovašenje

- jedan od najstarijih načina označavanja
- može se koristiti već prvih dana života
- relativno jeftin i jednostavan način, te ne ovisi o pigmentaciji kože, trajnog karaktera
- prikladan za svinje, ovce i koze

Rovašenje

7

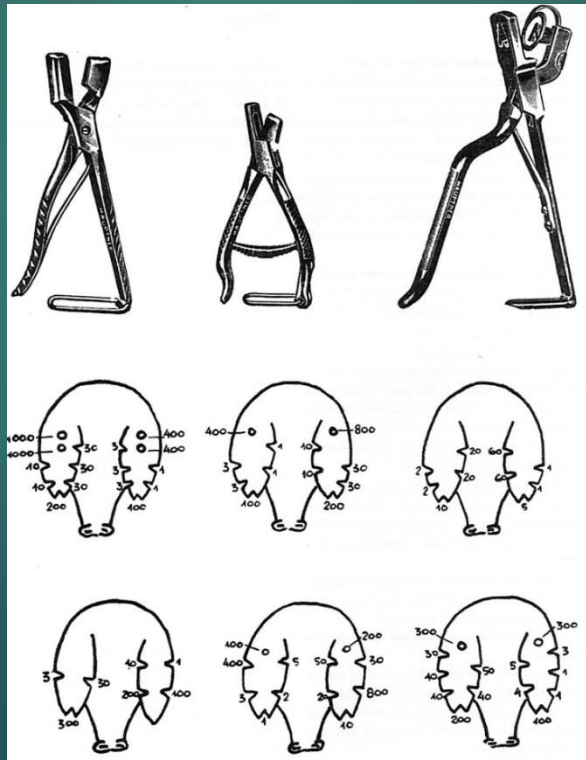
- nedostaci:

- mora se pamtiti ključ po kojem je izvršeno rovašenje

- broj se prepoznaje po odgovarajućoj rovaš-oznaci (ključu)

- vrlo komplicirano te praktično neizvedivo za velike skupine životinja

- postoji mogućnost povrede životinje (krvarenje) te infekcija rane

Označavanje (obilježavanje) životinja

8

- žigosanje (hladno)
  - danas se često upotrebljava
  - s mjesta oznake se ošiša dlaka, očisti alkoholom, te se hladni žig pritisne na kožu (tekući N_2 , $192^\circ C$) i drži oko 30 s
    - selektivno razaranje melanocita (proizvode dlačni pigment)
    - porast bijele dlake - lagana vidljivost broja
  - prikladno za crno-bijele i druge pigmentirane životinje
  - životinja se može obilježiti i žigosanjem u rog
  - trajnog karaktera

Označavanje (obilježavanje) životinja

9

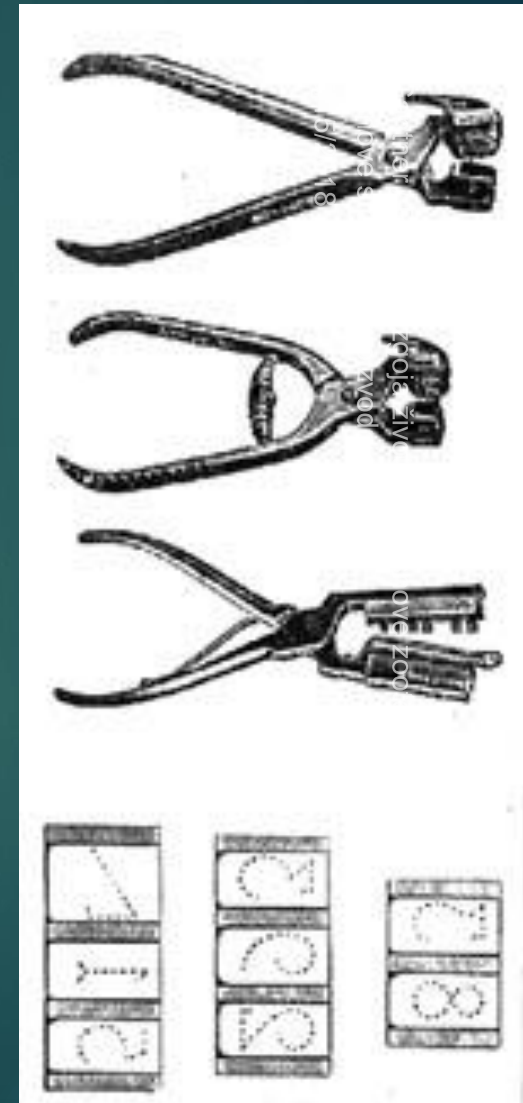
- tetoviranje

- primjenjuje se za označavanje svinja, ovaca, goveda i koza
- vrši se uglavnom na unutrašnjoj strani ušne školjke
- potrebna su tetovir-kliješta u koja se postavljaju igličasti metalni brojevi (na ležišta)
- uho se najprije očisti benzinom ili alkoholom, broj se utisne kliještima te se utrlja tetovir-pasta
- max broj je 9999, najveća visina broja iznosi 20 mm, ako su kliješta s 3 ležišta (znamenke), te 15 ili 10 mm ako su 4 ležišta
- s porastom životinje povećava se i tetovirani broj
- otežano kod pigmentiranih životinja
- trajnog karaktera

Označavanje (obilježavanje) životinja

10

- pribor za tetoviranje
  - dnevne markice za stoku
  - kliješta za tetoviranje
  - kliješta za markice bez igle
  - kliješta za markicu na iglu
  - igličasti brojevi za tetoviranje

Označavanje (obilježavanje) životinja

11

- markiranje

- označavanje svih vrsta životinja, izuzev svinja, kod kojih je primjena markica otežana zbog pojave griženja te otkidanja dijelova uha (time i markice)
- metalne ili plastične markice se u vidu naušnica stavljaju na uho pomoću specijalnih kliješta
- identifikacija grla je brza i jednostavna
- broj znamenki nije ograničen

MARKICA (MARKIRANJE)

12

- metalne ili plastične markice
- pričvršćuju se na donjem rubu, što bliže korijenu uha
- nedostatak: potrebno je prići blizu kod očitavanja
- markica nosi prigodni ili matični broj
- svinjama se stavljaju tek pošto su odabrane za rasplod

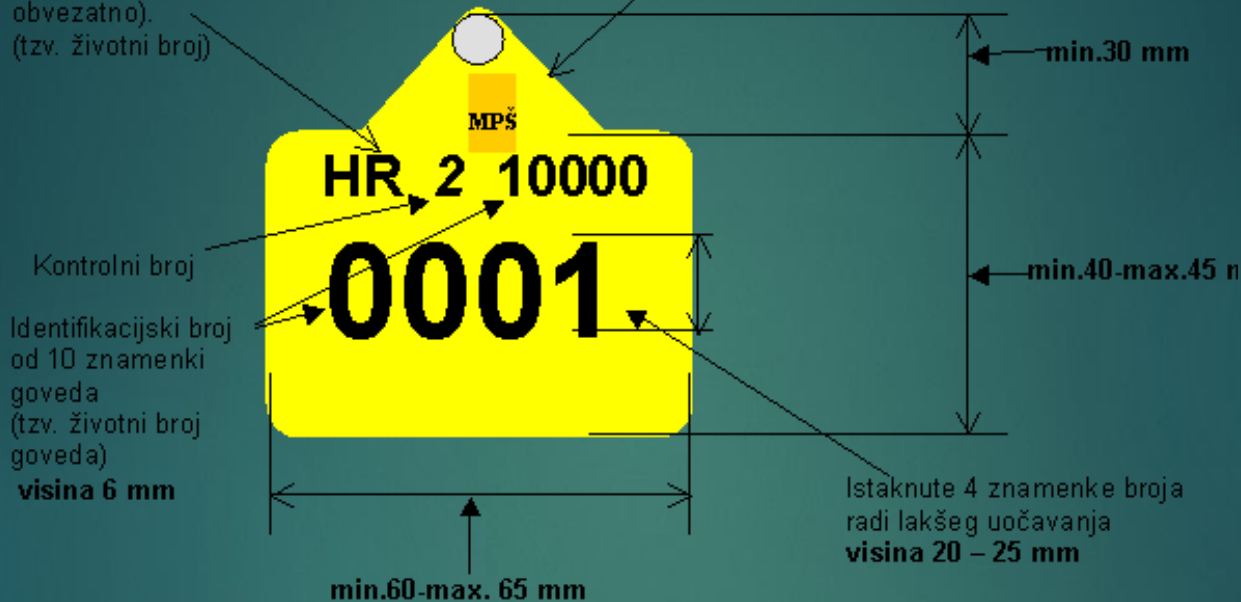
MARKICA – goveda

13

Prilog 1.

Oznaka Republike Hrvatske (dva slova obvezatno). (tzv. životni broj)

Oznaka ovlaštene ustanove koja ju je izdala

Kontrolni broj

Identifikacijski broj od 10 znamenki goveda (tzv. životni broj goveda)
visina 6 mm

Istaknute 4 znamenke broja radi lakšeg uočavanja
visina 20 – 25 mm

min.60-max. 65 mm

a i b) naličje

Oznaka Republike Hrvatske (dva slova obvezatno).

Kontrolni broj

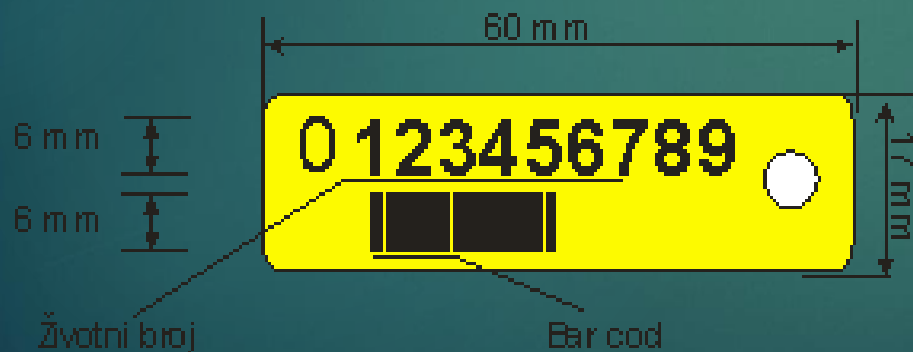
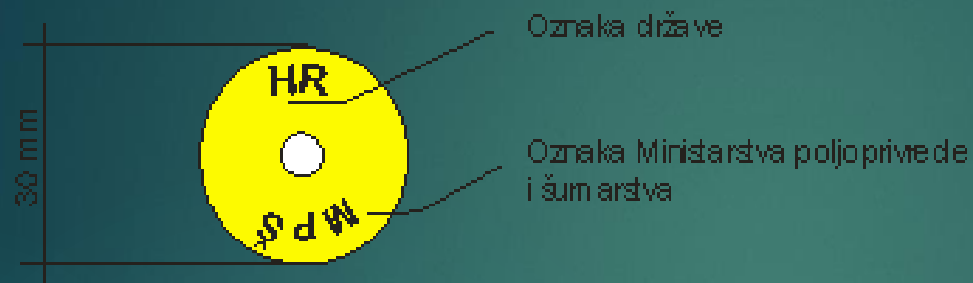
Identifikacijski broj goveda od 10 znamenki

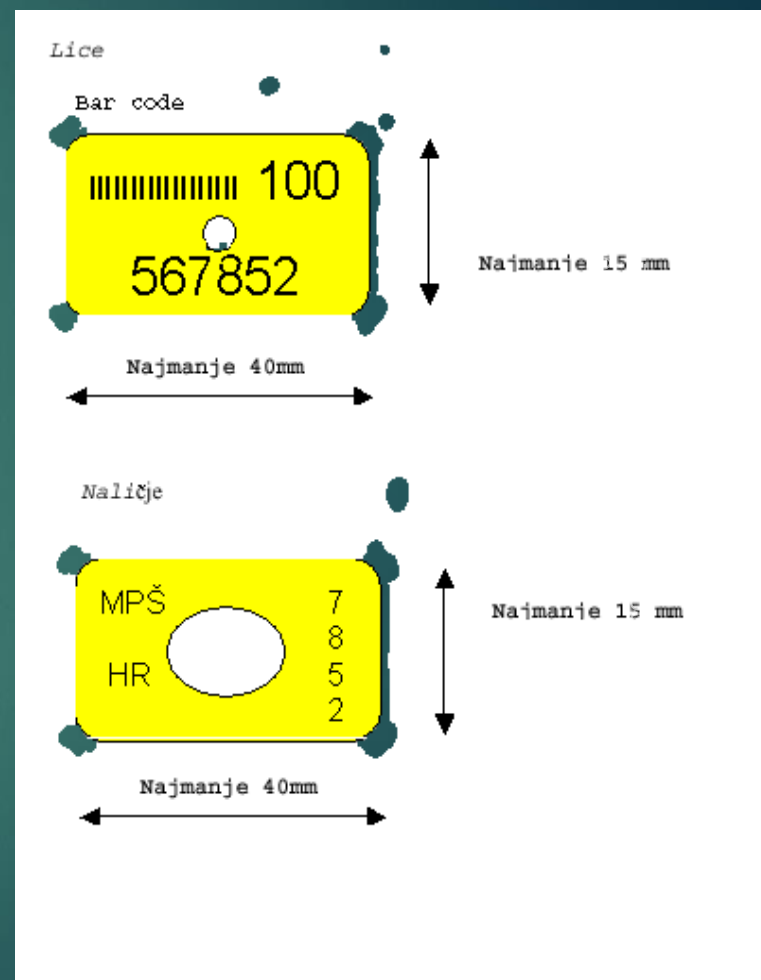
Barcode

Istaknute 4 znamenke broja radi lakšeg uočavanja

SVINJE

OVCE I KOZE

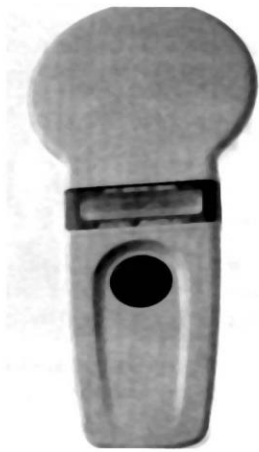

Označavanje (obilježavanje) životinja

15

- elektronska identifikacija životinja
  - najsvremeniji način označavanja
  - uz očitavanje broja omogućuje i prepoznavanje određenih fizioloških promjena u životinji (tjelesna temperatura, puls, otkrivanje estrusa, elek. provodljivost mlijeka i dr.)
  - kodovi mogu biti zapisani putem implantata (mini čip) – ugrađuju se potkožno injekcijskom iglom, bilo putem ogrlice ili ušne markice
  - posebnim uređajem se vrši očitavanje oznake direktnim prislanjanjem ili na udaljenosti od jednog metra

BIOCHIP

- usađuje se tamo gdje je bogato potkožje
(problem: putovanje – migracija biochipa po
potkožju, odnosno cijelom tijelu)

Gartner / Principi uzgoja životinja / Osnove z
Osnove stočarske proizvodnje
5/15/2018

Sustavi označavanja životinja

17

Gantner / Principi uzgoja životinja / Osnove zootehnike /
Osnove stočarske proizvodnje
5/15/2018

1. - svakom se mladom grlu po rođenju dodijeli prigojni broj koji je povezan s matičnim brojevima njegovih roditelja
  - grlima koja se prvi put uvode u reprodukciju dodjeljuje se matični broj
  - > dva puta se vrši registracija iste životinje
2. – dodjeljivanje životnog broja odmah po rođenju
  - životni broj može se dodijeliti putem markica ili čipova
  - po životnom broju se može identificirati pripadnost životinje pasmini, županiji ili uzgojnoj organizaciji u kojoj je grlo rođeno
  - prednost pri kompjuterskoj obradi podataka

Rodovnica (pedigree)

- iskaznica o porijeklu u vidu tablice u kojoj su s očeve i majčine strane kroz nekoliko generacija navedeni svi poznati preci (ascendenti)
- sadrži ime i matični broj životinje, te pretke s očeve i majčine strane i njihovu uzgojnu vrijednost

Rodovnica (pedigree)

- pruža nam informacije o proizvodnim i drugim svojstvima predaka --> možemo nagovijestiti kakva svojstva može naslijediti mlada životinja koja još nema nikakvih podataka
- možemo pratiti tijekom nasljeđivanja nekog svojstva kroz nekoliko generacija (recesivni ili dominantni)
- možemo doznati da li je neka životinja uzgojena u srodstvu, kao i stupanj rodbinske veze

Shema 1. Primjer rodovnice

20

<p>O: SOVER 98</p> <p>ML 741-5582-3, 38-189</p> <p>RUV 107</p>	<p>OO: WEAVERS SOVEREIGN REFLECTION 283103 (KANADA)</p>	<p>OOO:</p>
		<p>OOM: 5/15/2018</p>
	<p>OM: WEAVERS INKA WENDY 1770290 (KANADA)</p>	<p>OMO:</p>
		<p>OMM:</p>
<p>M: 3021 PIK VINKOVCI</p> <p>o 3-7815-3, 74-293</p> <p>MAX II 8613-3, 81-329</p>	<p>MO: SEILING ROCKMAN 275932 (KANADA)</p>	<p>MOO:</p>
		<p>MOM:</p>
	<p>MM: DUPLEX PRESIDENT MICHELLE 2295764 (KANADA)</p>	<p>MMO:</p>
		<p>MMM:</p>

Gartner / Principi uzgoja životinja / Osnove stočarske proizvodnje
 5/15/2018
 Osnove zootehnike /

Rodoslovlje

- iskaznica (preglednica) svih rasplodnjaka (plotkinja) koji pripadaju jednoj liniji ili rodu
- pri sastavljanju polazi se od najstarijeg člana, znamenitog praoca linije ili prababe roda (začetnici linije ili roda), te se zatim unose svi važniji muški (rodoslovlje linija) i ženski potomci (rodoslovlje rodova) ili descendenti, sve dok se ne dođe do najmlađeg pripadnika --> podaci u rodoslovlju se odnose samo na jednog od roditelja

Rodoslovlje

- pruža vrlo dobar uvid u gojdbenu izgradnju neke linije ili roda unutar pasmine ili cijele pasmine
- pokazuje je li neka životinja uzgojena u srodstvu te koliki je stupanj rodbinske povezanosti

Matično knjigovodstvo

23

- skup najznačajnijih podataka o identitetu, plodnosti i proizvodnosti životinje
- bilješke o porijeklu i proizvodnim podacima
  - značajan skup informacija o životinji, uzgoju ili pasmini
- skup svih bilježaka predstavlja selekcijski temelj (bazu)

Matično knjigovodstvo

24

- temelji se na slijedećim knjigama:

1. matična knjiga

- skup informacija iz matičnih listova, osobito muških i ženskih umatičenih životinja

2. prigojna knjiga

- evidencija podmlatka, svakom novorođenom grlu se dodjeljuje prigojni broj te unose podaci o datumu rođenja, pasmini, matični broj oca i majke, tjelesna masa i spol

Matično knjigovodstvo

25

Matični list sadrži:

- matični broj grla (MB)
- pasmina i tip
- vlasnik (uzgajatelj) grla
- godina rođenja i izlučenja
- uzgojna vrijednost (UV) grla za selekcijsko svojstvo
- pedigree grla
- informacije o plodnosti i proizvodnji (datum i redoslijed oplodnji i porođaja, težina i spol podmlatka, redoslijed i proizvodnja u laktaciji, redoslijed striže i drugi)
- posebne primjedbe

Matično knjigovodstvo

26

Prijamna knjiga

- skup bilježaka o svim rasplodnim grlima (posebno muškim i posebno ženskim)

* pomoćne knjige (očevidnici)

- promjene vezane uz brojno stanje, kontrole produktivnosti

* informacijski sustavi

- olakšavanje provedbe uzgojno-seleksijskog rada